

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ТА МОВЛЕННЄВИЙ ЕТИКЕТ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Вінницька Е. А.

Науковий керівник – к.і.н., асистент Євсюкова О. Г.

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)

The article deals with the fact that the culture of the language (in a professional direction) is a section of linguistics, which studies the norms of the language at all levels. The accuracy, consistency, pithiness of the professional language makes his speech highly cultured, flawless and exemplary. Speaking culture is the most important condition for success in professional growth.

Культура мовлення є одним із найважливіших показників цивілізованості суспільства. Адже процес опанування мови та її культури пов'язаний зі здобуттям та розвитком навичок правильно розмовляти й писати, вмінням точно формулювати та висловлювати свою думку, активно використовувати мовні знання у спілкуванні та грамотно застосовувати їх. Культура мовлення тісно пов'язана з мовленнєвим етикетом, тобто з правилами вітання, знайомства, прощання, вдячності, вибачення, запрошення, схвалення тощо. Люди, як правило, негативно реагують на порушення вироблених суспільством формул етикету. Формування високої культури мовлення є невід'ємною ознакою загальнолюдської культури, зокрема для фахівця. Культура усного й писемного мовлення є не лише відображенням його вихованості та інтелігентності, а й визначає в цілому культуру його праці й, що особливо важливо, культуру взаємин у щоденному спілкуванні в найрізноманітніших сферах мовленнєвої діяльності: від приватного спілкування до спілкування на державному рівні.

Мовленнєвий етикет – це сукупність мовних засобів, які регулюють нашу поведінку в процесі мовлення. Правила мовленнєвого етикету залежать від мовленнєвих ситуацій, до яких належать знайомство, прощання, вибачення, прохання, запрошення, вітання, пропозиція, порада, відмова, згода, співчуття, комплімент тощо.

Знання правил мовленнєвого етикету виступає не тільки показником зовнішньої культури людини, але й має безпосередній вплив на формування її особистості, на виховання високої моралі, духовності. Засвоєння національного мовленнєвого етикету, вміння користуватися ним робить спілкування приємним і бажаним. Для ділової людини особливо необхідно користуватися правилами мовленнєвого етикету. Культура мовлення містить в собі чинники, які важливо добре засвоїти, адже кожна ситуація вимагає використання характерних для неї мовленнєвих формул.

Наприклад, під час зустрічі вживаємо вислови: «Яка приємна зустріч!», «Ласкаво просимо!». Під час прощання говоримо: «На все добре!», «Хай вам щастить!», «До побачення!»

За допомогою етикетних мовленнєвих формул люди налагоджують контакт між собою, виявляють ввічливість, пошану, стриманість, такт. Наприклад: «Щиро дякую!», «Вибачте, будь ласка!» Тобто, культура мови невіддільна від практичної стилістики, яка досліджує і визначає оптимальність вибору певних мовних одиниць залежно від мети і ситуації мовлення. Культура мовлення у професійній діяльності передбачає дотримання мовних норм вимови, наголосу, слововживання і побудови висловів, точність, ясність, чистоту, логічну стрункість, багатство і доречність мовлення, а також дотримання правил мовленнєвого етикету. Виділяють такі основні аспекти вияву культури фахового мовлення: нормативність (дотримання всіх правил усного і писемного мовлення); адекватність (точність висловлювань, ясність і зрозумілість мовлення); естетичність (використання експресивно-стилістичних засобів мови, які роблять мовлення багатим і виразним); поліфункціональність (забезпечення застосування мови у різних сферах життєдіяльності).

Практичні поради щодо підвищення особистої культури мовлення: свідомо й відповідально ставитися до слова; стежити за своїм мовленням, аналізувати його, контролювати слововживання, у разі потреби перевіряти за відповідним словником; створити настанову на оволодіння нормами української літературної мови, на удосконалення знань (для цього звертатися до правопису, посібників, довідників, вчитися самостійно, стежити за змінами норм); читати художню літературу – джерело збагачення мовлення, записувати цікаві думки майстрів слова, вчити напам'ять афоризми, вірші (таким чином можна збагатити лексичний запас, пізнати красу й силу слова, його змістові тонкощі, набути досвіду образно-стилістичного слововживання); оволодівати жанрами функціональних стилів (потрібно однаково добре вміти написати вітальну листівку, заяву, доручення, лист для електронної пошти, підготувати науковий реферат чи публічний виступ); активно пізнавати світ, культуру, розвивати здібності до науки – це підвищує інтелектуальний рівень особистості й віддзеркалюється в мовленні; удосконалювати фахове мовлення (читати наукові статті, фахові газети і журнали, постійно користуватися спеціальними енциклопедичними і термінологічними словниками).

Шляхів до мовної досконалості безліч. Але всі вони починаються з любові до рідної мови, бажання майстерно володіти нею, з відчуттям власної відповідальності за рідну мову. Культура мовлення потребує постійного вдосконалення. Знання мовленнєвого етикету допомагає робити нові досягнення у професійній діяльності та всебічному розвитку, що є дуже важливим у житті будь-якої людини.